Pesäpuu ry:n
Vuosikatsaus 2021

Visiomme on, että jokainen lapsi
lastensuojelussa on
turvassa, osallinen, arvokas ja rakastettu.
Se on meidän Lupaus Lapselle®.

TUETTU VEIKKAUKSEN TUOTOILLA

Pesäpuu ry
LASTENSUOJELUN
KEHITTÄMISYHTEISÖ

PESÄPUU RY • LUPAUS LAPSELLE®

Teemavuosi 2021

Yhdenvertaisuus arvona lastensuojelussa

Teemalla Pesäpuu nosti esiin yhdenvertaisen kohtelun jokaisen perusoikeutena. Yhdenvertaisuuden toteutuminen turvaa muidenkin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

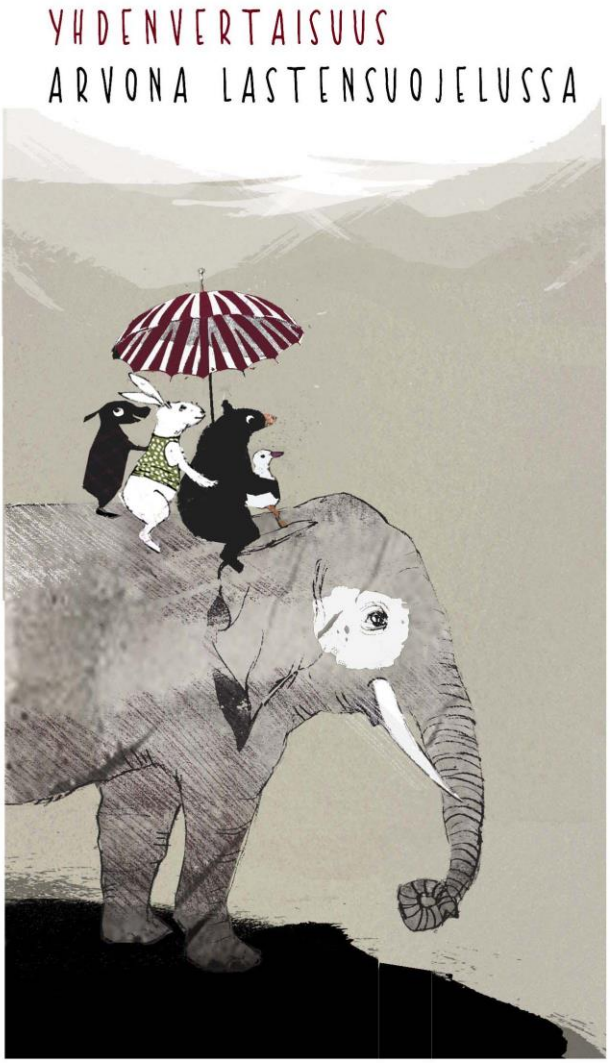

Pesäpuussa tahdomme toimia niin, että jokainen lapsi ja nuori lastensuojelussa, sekä hänen vanhempansa ja läheisensä kokevat olevansa tärkeitä ja ainutlaatuisia omana itsenään.

Tahdomme vahvistaa haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaa ja heidän mahdollisuuksiaan toimia arvokkaina yhteisön jäseninä.

Tahdomme edistää jokaisen lapsen ja nuoren kunnioittavaa, hyvää kohtelua ja avunsaantia taustoista tai taidoista huolimatta.

Tahdomme toimia niin, että kaikenlainen syrjintä vähenee, epäkohtiin puututaan ja ratkaisuihin tartutaan.

Toiminnanjohtajan katsaus vuoteen 2021

Huoli lasten ja nuorten jaksamisesta koronapandemian pitkittyessä on konkretisoitunut lisääntyvinä mielenterveyden ja jaksamisen haasteina. Sijaishuollon asiakaspaikat ovat täynnä ja laadukkaita lasten tarpeista lähteviä sijoituksia on vaikea toteuttaa. Sijaishuoltoa joudutaan käyttämään tilanteissa, joissa lapsille ja nuorille ei ole saatavilla riittävästi terveydenhuollon palveluita. Sijaishuollon toimijat niin järjestäjät kuin palvelujen tuottajatkin ovat kohdanneet kasvavana ilmiönä vaikeudet saada osaavaa työvoimaa. Sijaishuollon tehtävät vaativat vahvaa osaamista, mutta myös kannustavan palkkauksen sekä turvalliset ja työtä tukevat rakenteet. Lastensuojelun imago ei myöskään tue tällä hetkellä alalle työllistymistä.

Huolimatta monista haasteista lastensuojelussa, onnistui Pesäpuu edistämään strategiansa mukaisia tavoitteita. Yhteistyö lastensuojelulaitosten ja lastensuojelun yhdyspintojen kanssa on tiivistynyt ja lisääntynyt. Toimintavuoden teemana oli Yhdenvertaisuus arvona lastensuojelussa ja sitä edistettiin Pesäpuun tapahtumissa. Perhehoidon valtakunnallisien päivien 4.–5.11. teemana oli turvassa ja hyväksytty. Pesäpuun tilaisuudet, koulutukset sekä hallinnon ja työntekijöiden tapaamiset pidettiin pääosin etäyhteyksin. Toiminnan siirtoa verkkoon ovat tukeneet uudet ohjelmistot ja verkko-oppimisympäristö työkalut.

Valtakunnan tason yhteistyötä tehtiin mm. Lanzaroten sopimuksen toimeenpanon suunnitteluryhmässä, Hyvinvointialojen liiton ls-työryhmässä, Perhehoidon pyöreän pöydän verkostossa, Lastensuojelun keskusliiton hallituksessa ja työryhmissä sekä lukuisissa hankkeissa osatoteuttajana tai ohjausryhmässä. Lausuntoja ja kannanottoja tuotettiin mm. lastensuojelulain- ja sosiaaliturvalain uudistuksiin.

Helmikuussa 19.2. vietettiin Pesäpuun koordinoimaa sijaishuollon juhlapäivää kymmenien toimijoiden ja tuhansien osallistujien voimin. Juhlaseminaari toteutettiin webinaarina. Juhlinta näkyi vahvasti sosiaalisessa mediassa ja verkossa. Juhlinnan ohessa järjestettiin ensimmäistä kertaa lastensuojelun sijaishuollon kehittämistä koskeva ideakilpailu, mihin osallistui useita nuorten ja ammattilaisten tiimejä. Lasten äänen voimistamiseksi lastensuojelussa toteutettiin Lasten oma vaikuttamiskampanja, mikä sai laajaa huomiota ja toimijoita mukaan.

Vuoden aikana saatiin rahoitukset Hatkat hankkeelle, Turvasatama 2 hankkeelle ja UP2US-hankkeelle. X-ketjun jatkohakemusta vuodelle 2022 ei rahoitettu. #Kiinniveti-esiselvityshanke saatiin ESR-rahoituksella ja se keskittyi jälkihuollon nuorten koulutus ja työelämäpolkujen kartoittamiseen Keski-Suomessa. Pirkanmaalle haettiin päihdemallinnushanketta terveyden edistämisen määrärahoista ja K-S kulttuurirahastolta haettiin sijaishuollon laitosten nuorten taideprojektiin. Jälkimmäisiin ei saatu rahoitusta.

Livetapaamisten mahdollistaminen ja uudet muodot kasvokkain kohtaamiselle ovat olleet edellytys työssä jaksamiselle. Työnohjauksella ja työterveyshuollon tuella on pyritty haastavien tilanteiden aiheuttaman kuormituksen helpottamiseen. Henkilöstön kanssa valmisteltiin joustotyöaikamalli, mikä otettiin käyttöön 1.1.2022. Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutettiin toimintavuoden lopulla. Työvire oli kyselyn mukaan erinomaisella tasolla.

Pesäpuun hallitus kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa. Kokouksissa päätettiin ja käsiteltiin mm. toimintakertomus ja tilinpäätös v.2020, taloushallinnon palvelujen kilpailutus, STEA tarkastusraportin vastine, vakuutusten kilpailutus, vuosikokousvalmistelut, budjetti ja toimintasuunnitelma v. 2022 sekä rahoituspäätökset v. 2022.

Jari Ketola, toiminnanjohtaja

Monitoimijainen perhehoito

Perhehoidon kokonaisuuden kehittäminen

Koronapandemia on vaikuttanut toimintasuunnitelman toteutumiseen. Suunniteltuja tapaamisia ja koulutuksia on jouduttu järjestelemään uudelleen, osallistujilla on ollut epävarmuutta voivatko he osallistua ja tilanne monilla toimijoilla on ollut kuormittunut. Haasteita kehittämistyöhön ja edelleen myös toimintasuunnitelman toteuttamiseen on tuonut kesken olevat hyvinvointialueiden rakenteet ja näihin liittyvät epävarmuudet. Tämä heijastuu myös kumppaneiden tavoitettavuuteen ja osallistumismahdollisuuksiin.

Pääosin toiminta on kuitenkin toteutunut toimintasuunnitelman mukaisesti. Kehittämistapaamisia ja koulutuksia on toteutettu verkkovälitteisesti suunniteltua enemmän. Erilaisia verkkotyökaluja on otettu käyttöön. Uusi koulutusalusta, Howspace, on otettu käyttöön ja tähän on saatu koulutusta. Verkkovälitteisesti toteutetut koulutukset ja tapaamiset ovat mahdollistaneet toimijoiden laajemman ja turvallisen osallistumisen ympäri Suomea.

Toimintavuoden aikana on työstetty AK3 toiminnan visiota, tarkennettu tavoitteita, rajattu kohderyhmiä, pohdittu mittareita ja vaikutuksia STEAn 15.–16.12.2020 suorittamasta tarkastuksesta laaditun alustavan tarkastuskertomuksen.

PRIDE-valmentajakoulutukset, valmentajien täydennyskoulutus ja tuki

Pesäpuu järjestää PRIDE-valmentajakoulutuksia ja huolehtii valmentajien täydennyskoulutuksesta sekä ajantasaisesta materiaalista ja antaa konsultaatio- ja reflektioapua. Toimintavuonna PRIDE-valmentajakoulutukset toteutettiin omalla tuotolla aikaisempien vuosien tapaan.

PRIDE-valmentajien yhteydenotoissa esiin ovat nousseet kysymykset poikkeusajan huomioimisesta PRIDE-valmennuksissa, läheissijaisvanhempien valmentamisesta PRIDE-valmennuksissa sekä sijaisvanhemmuudessa tarvittavien valmiuksien yhteisen arvioinnin kysymykset. Yhteistyötahojen viestien mukaan monikulttuurisuus on lisääntynyt perhehoidossa ja englanninkielisestä materiaalista sekä monikulttuurisesta osaamisesta on pulaa myös PRIDE-valmennuksissa.

Materiaaleista uudistui monitahoisen kehittämistyön tuloksena opas sijais- ja adoptiovanhemman valmiuksiin (PRIDE-kirja), jota hyödynnetään valmennuksissa osallistujan oppaana ja perhehoitajien tukena perhehoidon aikana. Uutena asiana opas sisältää 15 eri kirjoittajan artikkelia, jotka käsittelevät perhehoidon kokemuksia, lainsäädäntöä ja yhteistyötä.

Lapsen tarpeisiin vastaavan laadukkaan perhehoidon edistäminen

Perhehoitajan sijaisten valmennusmallin kehittämistyötä tehtiin yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa sekä kehittämistapaamisissa eri toimijoiden kanssa. Oulun kaupungin perhehoito toteutti toimintavuonna kaksi pilottivalmennusta ja aloitti kolmatta. Valtakunnallisesti kokemuksia ja tarpeita perhehoitajan sijaisten valmennusmallista kerättiin PRIDE-valmentajien työkokouksessa sekä perhehoidon palveluntuottajien ja kehittämisyhteisöjen yhteisessä tapaamisessa. Kehittämistyötä jatkettiin piloteista ja muista tapaamisista saatujen kokemusten pohjalta. Saatu palaute ja tulleet kyselyt vahvistavat sitä näkemystä, että yhtenäistä toimintamallia perhehoitajien sijaisten valmennusmalliksi tarvitaan.

Perhehoidon työntekijän ja perhehoitajan yhteistyön rakentumista tutkittiin kehittäjäryhmissä perhehoidon erityisyyden ja siihen liittyvän yksityisen ja julkisen alueen lomittumisen näkökulmasta. Aiheesta järjestettiin työpaja toimintavuoden valtakunnallisilla perhehoidon päivillä.

Sijaishuollossa keskeistä on turvallisuus ja vuorovaikutus aikuisten ja lasten välillä. Lasten kanssa toimivat aikuiset tarvitsevat mentalisaatiokykyä sekä kiintymyskeskeisen vuorovaikutuksen taitoja. Toimintavuonna järjestettiin kehittämistapaamisia, kirjoitettiin materiaalia tunne- ja vuorovaikutustyöskentelyn tueksi ja aloitettiin tunnetyöskentelyn ohjaajakoulutus.

Nuoruusikäisten sijoituksissa ei perhehoitoa vielä hyödynnetä mahdollisuuksien mukaan eikä rakenteissa ole riittävästi tukea tai täydennyskoulutusta nuoruusikäisten perhehoitajille. Toimintavuonna järjestettiin yksi kaksipäiväinen Nuori perhehoidossa-koulutus. Koulutuksen materiaalia uudistettiin teemasta nuoren seksuaalisuus ja sukupuolen monimuotoisuus yhteistyössä Sateenkaariperheet ry kanssa.

Kehittämistapaamisissa sijaissisarusten kanssa on pohdittu sijaissisarusten roolia perhehoidossa sekä yksilöllisen kohtaamisen ja tuen merkitystä. Esimerkiksi roolin muutos sisaruksesta tukihenkilön tai perhehoitajan sijaisen tehtävään vaikuttaa sekä sijaissisarukseen että sijoitettuihin lapsiin. Kehittämistyön tuloksia hyödynnetään muun muassa perhehoitajien sijaisten valmennuksen kehittämisessä.

Perhehoidon valtakunnalliset ja alueelliset toimintaverkostot

Toimintavuonna järjestettiin yhteistyössä Perhehoitoliitto ry:n ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa kolme alueellista perhehoidon asiantuntija-aamupäivää verkkovälitteisesti. Asiantuntijatapaamisten teemana oli monimuotoisen perhehoidon edistäminen ja tapaamisissa käsiteltiin teemaa sateenkaariperheitten, lastensuojelun jälkihuollon sekä yksin maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden perhehoidon näkökulmista.

Yhteistyössä Pelastakaa Lasten ja Perhehoitoliiton kanssa järjestettiin kaksi viestintäkampanjaa. Huhtikuussa kampanjan teemana oli perhehoidon tuki ja täydennyskoulutus. Syksyllä Ajoissa kotiin -kampanjan yhteydessä viestittiin teemalla: Perhehoito on joukkuelaji.

Pesäpuu on organisoinut perhehoidon palveluntuottajien ja kehittämisyhteisöjen tilaisuuksia eli pyöreän pöydän keskusteluja. Toimijat kokosivat keväällä perhehoidon tuottajien välisen yhteistyön suositukset perhehoitajien rekrytointiin ja arviointiin, joihin sitoutui yhdeksän palveluntuottajaa.

Pyöreän pöydän verkosto järjesti erätaukokeskustelun kuusikkokuntien kanssa perhehoidon kilpailutuksista.

Asiantuntija-aamupäivä sukulais- ja läheissijaisvanhemmuudesta järjestettiin 24.8. verkossa. Se kokosi 27 osallistujaa. Aamupäivässä paneuduttiin purkautuneisiin läheissijoituksiin ja läheissijoituksen antamiin voimavaroihin kokemuspuheenvuorojen ja keskustelujen kautta.

Sukulais- ja läheisverkostosijoitukset – valmennus ja arviointi

Läheissijoitusten valmistelussa lapsen tarpeiden tunnistaminen ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä toisaalta läheissijaisvanhemmuutta harkitsevien oikeus saada ennakkovalmennus ovat ensiarvoisen tärkeitä sijoituksen onnistumiselle. Vuonna 2020 uudistetussa työntekijöiden käyttöön tarkoitetussa käsikirjassa nämä näkökulmat pyrittiin ottamaan entistä paremmin huomioon. Edelleen on kuitenkin kehittämistarpeita tunnistaa läheissijoituksiin liittyviä erityispiirteitä ja saada eri osapuolten kokemustietoa kuuluviin.

Läheissijaisvanhempien mahdollisuus saada ennakkovalmennus ja sijoituksen aikainen tuki eivät edelleenkään toteudu tasavertaisesti. Läheissijoituksen valmistelun prosessissa kaikkien osallisten osallisuuden tukeminen edellyttää hyvää arviointiosaamista. Näiden tavoitteiden pohjalta toimintavuonna kehittämistyötä läheissijaisvanhemmuusteemalla jatkettiin.

Sisukas – sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa ja koulussa

Kouluterveyskysely sekä korona-ajan vaikutusta koskevat selvitykset nostivat tietoisuuteen lasten ja nuorten voimakkaasti lisääntyneet mielenterveysongelmat. Sijoitettujen lasten ja nuorten ongelmien monimutkaistuminen, koulunkäynnin vaikeudet, kouluakäymättömyys sekä opetushenkilöstön uupumus ja sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus näkyivät vahvasti koulun arjessa.

Sisukas auttoi kumppanuuskehittämällä kuntia ja koulukoteja löytämään alueellisia ratkaisuja sijoitettujen koulunkäynnin järjestämiseen ja kouluakäymättömyyteen. MindMe – koulu kuuluu kaikille - kehittämis- ja koulutusprosesseissa TYKS – ja KYS-alueella vahvistettiin osaamista ja juurrutettiin Sisukas-toimintaa. Yhteistyökumppanina oli STM:n Lastensuojelun monialainen kehittäminen- hanke.

Lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tueksi monialaisia ammattilaisia koulutettiin kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuvan Älyä tunteet-menetelmän käyttöön. Lisäksi järjestettiin tilauskoulutuksia trauma-auttamisesta koulussa.

Vaikuttamista ja lastensuojelun, koulun sekä hoitotahon välistä yhdyspintatyötä jatkettiin valtakunnallisessa, OKM:n vakinaistamassa VIP- (vaativan erityisen tuen verkosto) Sijoitetut-teemaryhmässä. Sijoitettujen erityiskysymyksiä nostettiin esiin OT-keskusten ja VAATU eli vaativan tuen kehittämiseen. Sisukas- teema oli esillä myös alaseminaarissamme Valtakunnallisilla Lastensuojelupäivillä.

SISUKKAASTI KOULUPOLULLA MONIALAISTA LASTENSUOJELUA KEHITTÄMÄSSÄ

Varsinais-Suomi: Sisukas-toimintaa juurrutettiin ”MindMe - koulu kuuluu kaikille”- koulutus- ja kehittämisprosesseissa 2021- 22 neljällä uudella paikkakunnalla (Pori, Kankaanpää, Eura, Ulvila) sekä koulukodeissa Turussa ja Vaasassa. Tilaajana ja yhteistyökumppanina oli STM:n Lastensuojelun monialaisen kehittämisen hanke TYKS-alueella (TOP-hanke).

Verkossa järjestettiin avoin Erätaukokeskustelu, 3 avointa webinaaria sekä 18 kehittäjäryhmätapaamista. Viiden kehittäjäryhmän fasilitoinnissa hyödynnettiin verkkoaktiviteetteja, välitehtäviä, välitapaamisia ja digitaalista Howspace-oppimisalustaa, jonne materiaalit ja webinaaritallenteet vietiin. Prosessiin osallistui yhteensä 648 monialaista toimijaa.

Kehittäjäkunnissa mallinnetaan parhaillaan lastensuojelun, laitosten ja koulun yhteistyötä, kuvataan sijoitettujen lasten ja nuorten palvelupolkua, kehitetään tiedonsiirtolomaketta, luodaan yhtenäisiä käytäntöjä systeemistä työotetta vahvistaen. Pori on ottamassa käyttöön Sisukas-mallin sovellusta ja valmistautuu toimimaan veturina tulevalla hyvinvointialueella.

Itä- ja Keski-Suomi: Vastaavasti osana lastensuojelun monialaista kehittämistä KYS-alueella (LUMO-hanke) käynnistettiin viiden webinaarin Lumonaari-sarja avoimella Erätaukokeskustelulla, jonka

nostoista koottiin blogikirjoitus. Keväällä 2022 jatkuvien webinaarien tavoitteena on vahvistaa monialaisten osallistujien traumatietoisuutta ja osaamista sijoitettujen lasten ja nuorten koulunkäynnin kysymyksissä.

Jyväskylä: Pesäpuu konsultoi Jyväskylään vakiintunutta Sisukas-toimintaa ja osallistui ohjausryhmätapaamisiin. Care Day-viikolla yläkouluissa toteutettiin toiminnalliset verkko-oppitunnit yhteistyössä kokemusasiantuntijoiden kanssa lastensuojeluun liittyvän stigman hälventämiseksi. Lisäksi järjestettiin suuren suosion saanut lastensuojelun ja koulun yhteistyöwebinaari. Jyväskylän kaupungin konsultoivan Sisukas- tiimin erityisopettajat (2) koordinoivat sijoitettujen lasten ja nuorten tuettua siirtymistä kaupungin kouluihin. Tiimi teki yhteistyötä 40 eri sosiaalityöntekijän kanssa. Jyväskylään perustettiin 9 paikkainen Sisu-pienryhmä oppilaita vastaanottavaksi luokaksi.

Koulunkäyntiä Jyväskylässä vaikeuttivat sijoitettujen oppilaiden mielenterveysongelmat, ahdistuneisuus, masennus, syömishäiriöt, väkivaltaisuus ja itsetuhoisuus. Oppilaiden heikon koulunkäyntikyvyn vuoksi Jyväskylä Sisukas- toiminnan piirissä olevista (N=45) 33 % sai opetusta Sisu-pienryhmässä, 27 % lähikoulun pienryhmässä, 20 % sai konsultoivan Sisukas-tiimin yksilöopetusta klinikalla tai laitoksessa, 16 % sijoittui lähikouluun yleensä avustajan kanssa ja loput sairaala- tai Valteri-kouluun. Palaute Sisukas- toiminnasta on ollut erinomaista. Se on auttanut traumatisoituneita oppilaita kiinnittymään kouluun, koonnut yhteistyöhön lähiverkoston toimijat ja helpottanut rehtoreiden työtaakkaa. Peruskoulun päättötodistuksia on saatu suoritettua. Todettiin kuitenkin, että vaativaa lastensuojelua järjestettäessä tulisi myös muistaa alueen erityisopetusresurssien vahvistaminen, jotta sijoitetut saisivat tarvitsemansa tuen.

SIJOITETUT LAPSET VARHAISKASVATUKSESSA

Sijoitetun lapsen varhaiskasvatustoiminnan kehittämistä jatkettiin. Pikku Sisukas- toiminnan tavoitteena on vahvistaa ammattilaisten osaamista sekä edistää sijoitettuna asuvien tasavertaisia oikeuksia yksilölliseen tukeen päiväkodissa. Jyväskylän kaupungin kanssa tehtiin kumppanuus-sopimus ja perustettiin Pikku Sisukas- ohjausryhmä sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksen mallintamiseen. Jyväskylä kehittää sijoitetun lapsen palvelupolkua, pilotoi tiedonkeruulomaketta ja systeemistä työtapaa.

”Sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa” -opas valmistui joulukuussa ja siihen liittyvän verkkokoulutuksen kehittäminen ja pilotointi alkavat. Lastensuojelun monialainen kehittämishanke Satakunnassa on hakenut rahoitusta liittyäkseen mukaan pilotointiin.

LASTEN JA NUORTEN MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

Koronapandemian jatkuminen heikensi lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ja lisäsi tarvetta ennaltaehkäiseviin sekä matalan kynnyksen palveluihin. Kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan perustuva Älyä tunteet- materiaalin (varhaiskasvatus-, alakoulu- ja nuoruusikäiset) laaja kiinnostus ja koulutuskysyntä on jatkunut edelleen. Jyväskylän varhaiskasvatus on ottanut menetelmän käyttöön.

Menetelmää esiteltiin Perhehoidon päivillä alaseminaarissa ja siitä ilmestyi artikkeli Perhehoitolehdessä. Neljään Älyä tunteet- verkkokoulutukseen ja työpajaan osallistui vuoden aikana yhteensä 230 monialaista toimijaa ja materiaalin menekki kasvoi.

TRAUMATIETOISUUS VARHAISKASVATUKSESSA JA KOULUISSA

Sisukas-toiminnassa on kentältä noussut tarve vahvistaa systeemisen työotteen lisäksi trauma- ja kiintymyssuhdetietoisuutta sekä löytää konkreettisia keinoja tukea lasta ja nuorta arjessa. Järjestettiin tilauskoulutuksia teemasta ”Traumatisoituneen lapsen tukeminen koulussa”.

#Munperheet – kohti suunnitelmallista perheenjälleenyhdistämistä lastensuojelun perhehoidossa –hanke

#Munperheet-hanke on osa STEA rahoitteista Kaikille eväät elämään -ohjelmaa. Hankkeen päätavoitteena on luoda edellytyksiä lapsen edun mukaisten ja suunnitelmallisten perheen jälleenyhdistämisten lisäämiseksi lastensuojelun perhehoidossa. Hanke sai vielä jatkoa toimintavuodelle, jonka päätavoitteena on ollut hankkeessa kehitetyn suunnitelmallisen perheen jälleenyhdistämisen mallin kehittäminen ja sen levittäminen valtakunnallisesti. Hanke haki toimintakauden aikana myös jatkohanketta; #MunperheetII – Kohti suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämistä lastensuojelun laitoshoidossa. Rahoitusta tälle ei kuitenkaan saatu.

Toimintavuoden aikana koronapandemia vaikutti edelleen toimintaan ja haastoi hankkeen levittämis- ja vaikuttamistyötä, kun useat yleiset tapahtumat ja tilaisuudet joko peruttiin tai siirrettiin toteutettavaksi etänä. Suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämisen mallia kehitettiin alkuvuodesta ja se julkaistiin toimintavuoden kesäkuussa. Työmallia levitettiin erilaisten tapahtumien ja toimintojen kautta. Toiminnoissa on tuotu esille perheen jälleenyhdistämisen- teemaa, esitelty mallia, tutustuttu konkreettisesti sen eri osioihin ja toimintoihin ja esitelty mallin käytettävyyttä. Suunnitelmallista työmallia esitettiin myös hankekumppaneille ohjausryhmän tapaamisissa ja mallia pilotointiin alueellisesti. Vaikuttamistyön tueksi hanke on julkaissut toimintavuoden aikana muutamia tuotoksia ja ollut mukana valtakunnallisissa tapahtumissa ja tuonut some-kanavillaan teemaa, toimintaa ja tuotoksiaan esille.

Vuoden aikana hankkeessa on ollut myös henkilöstömuutoksia. Heinäkuuhun asti hankkeessa työskenteli yksi kokoaikainen ja yksi osa-aikainen työntekijä. Hankkeen kokoaikainen työntekijä jäi pois heinäkuussa ja loppuvuoden hankkeessa jatkoi yksi työntekijä kokoaikaisella työajalla.

Toimintavuoden tavoitteena #Munperheet-hankkeessa oli jatkaa suunnitelmallisen perheen jälleenyhdistämisen mallin kehittämistä ja sen levittämistä.

Suunnitelmallisen työmallin kehittämisessä jatkettiin edelleen yhteistyötä hankekumppaneiden kanssa. Kumppanit ovat olleet mukana rakentamassa suunnitelmallista perheen jälleenyhdistämisen mallia ja tämä on ollut osaltaan vaikuttamassa siihen, että työmalli on kiinnostanut kumppaneita ja toimintoihin on saatu osallistujia ja yhteistyökumppaneita. Suunnitelmallisen työmallin kehittämiseen hyödynnettiin myös käyttäjäkokemuksia sekä saatua palautetta. Vuoden aikana malliin luotiin uusia osioita ja sen sisältöä kehitettiin vastaamaan paremmin mallin käyttötarkoitusta. Malliin tuotettiin myös lisää sisältöä kuten asiantuntijoiden ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluita. Mallin visuaalinen ilme uudistettiin kokonaisuudessaan mallin käytettävyyden ja selkeyden lisäämiseksi. Uudistettu suunnitelmallisen perheen jälleenyhdistämisen malli julkaistiin verkossa toimintavuoden kesäkuussa. Malli löytyy täältä.

Toimintavuoden aikana suunnitelmallisen työmallin levittäminen ja vaikuttamistyö teeman parissa on tapahtunut erilaisten toimintojen kautta. Mallia, sen uusia osioita, käytettävyyttä ja uudistettua visuaalista ilmettä on esitelty hankekumppaneiden tapaamisissa ja näin vaikutettu tuomalla teemaa esille eri organisaatioiden kanssa. Mallia on myös käyty esittelemässä hankekumppani Pelastakaa Lapset ry:n organisaation työntekijöille.

#Munperheet-hanke järjesti toimintavuoden lokakuussa hankkeen loppuwebinaarin. Webinaarin avulla tuotiin esille perheen jälleenyhdistämistä eri näkökulmista dialogisessa keskustelussa, sekä asiantuntijan puheenvuorossa. Webinaarissa esiteltiin myös hankkeen aikana kehitettyä suunnitelmallista työmallia. Lisäksi hanke julkaisi suunnitelmallisesta perheen jälleenyhdistämisen työmallista infograafin, joka oli esillä valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä sekä hankkeen some-kanavilla. #Munperheet-hanke järjesti valtakunnallisilla perhehoitopäivillä työpajan, jonka teemana oli perheenjälleenyhdistäminen perhehoitajan silmin. Työpajassa esiteltiin osallistujille myös uudistettu, suunnitelmallinen työmalli ja sen käytettävyys ja näin tuotiin työmalli perhehoitajien ja heidän parissa työskentelevien tietoisuuteen.

Tampereen kaupungin sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman kanssa yhteistyössä pilotoitiin toimintavuoden syksyllä suunnitelmallisen perheen jälleenyhdistämisen mallin käytettävyyttä alueellisesti ja mallin yhteensopivuutta alueiden omien työprosessien kanssa.

Loppuvuodesta malli vietiin myös Innokylän verkkosivuille toimintamallit osioon, jossa se on valtakunnallisesti käytettävissä ja alan ammattilaisten saatavilla.

Lisäksi pyrittiin aktiivisesti vaikuttamaan Kaikille eväät elämään -avustusohjelmassa ja olemaan aktiivisesti mukana avustusohjelman toiminnoissa.

Lasten ja nuorten osallisuus ja kokemusasiantuntijuus

Lasten osallisuus- ja kokemusasiantuntijuus

Toimintavuonna olemme päässeet vahvistamaan lasten osallisuutta monipuolisesti. Lapset ovat omasta osallisuudestaan kiinnostuneita, heillä on paljon annettavaa ja kerrottavaa! Ammattilaiset ovat kiinnostuneita erilaisista keinoista kuulla lasta ja lapsen näkökulmia. Lasten oma vaikuttamiskampanja on ollut yksi tärkeä osoitus siitä, miten lasten mielipiteitä ja näkökulmia voi kuulla myös vaikuttamisosallisuuden näkökulmasta.

Palkkasimme lasten tiimiin kaksi uutta työntekijää, toisen jäädessä vanhempainvapaalle ja toisen vaihtaessa työpaikkaa.

Teimme Pesäpuun eri tiimien välistä yhteistyötä toimittamalla Isätarinoita-kirjan ja järjestämällä teemasta webinaarin. Lasten ääni kuuluu kirjassa lasten kirjoittaminen ja piirtäminen isätarinoiden muodossa. Lasten tiimi organisoi lasten tarinoiden keruun ja oli mukana toimittamassa kirjaa sekä pitämässä puheenvuoron webinaarissa.

Järjestimme ensimmäistä kertaa myös Pohjois-Savon alueelle tiimikohtaisen valmennusprosessin: Lapsi näkyväksi lastensuojelun rakenteissa. Prosessin tavoitteena oli tukea tiimiä yhdessä luomaan lapsen osallisuutta tukeva toimintamalli. Tuotoksena syntyi kuvio, joka havainnollistaa lapsen kanssa työskentelyn kohtia lapsen asiakasprosessissa ja suosittelee niissä käytettäviä työvälineitä. Valmennus toteutettiin etänä ja se sai paljon positiivista palautetta.

Etelä-Savon alueen tarpeesta ja toiveesta kehitimme uuden lapsen elämäntarinan äärellä-koulutuksen. Koulutus suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Etelä-Savon sijaishuoltoyksikkö Pessin kanssa. Etelä-Savo tilasi Pesäpuulta myös kuuden kerran digikoulutuksen lasten ja nuorten kanssa työskentelystä. Lasten tiimi vastasi neljästä koulutuskerrasta.

Koulutimme Helsingin kaupungin perhesosiaalityön ja maahanmuuttopalveluiden työntekijöitä lasten osallisuuden vahvistumiseksi. Saimme hyvää palautetta ja viestiä siitä, kuinka lapsen kanssa työskentely vaatii vielä priorisointia.

Kirahvit 3–5-vuotiaat

Toimintavuosi on ollut 3–5-vuotiaiden lasten osallisuuden edistämisessä, eli Kirahvitoiminnassa, toimelias. Työ on edistynyt suunnitellusti ja tavoitteiden mukaisesti.

Kirahvi Mainion musiikkivideo on saanut suuren suosion. Yle halusi tehdä kanssamme yhteistyötä ja musiikkivideo on nyt katsottavana Pesäpuun YouTube-kanavan lisäksi myös Yle Areenassa. Laulu esitettiin myös Pikku Kakkosen ohjelmassa. Katsojia musiikkivideolla on ollut jo lähes 150 t. Mainion laulun myötä teemme tunnetuksi perhehoitoa ja pienet lapset saavat laulun avulla sanoja elämäntilanteelleen.

Tapasimme ohjausryhmän kanssa kaksi kertaa etäyhteyksin. Yhteistyökumppanimme Hoivatie, SOS-lapsikylä, Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, Helsingin kaupungin vastaanottoperhetyö, Lastensuojelun keskusliitto, THL sekä tutkimusyhteistyökumppaniksi Helsingin yliopisto olivat kaikki kiinnostuneina ja innokkaina mukana ohjaamassa ja ideoimassa yhteistyötä.

Lasten mielipiteen selvittämisen mallin kehittäminen edistyi suunnitellusti. Vuoden aikana toteutettiin kaksi asiantuntijaryhmän tapaamista. Lapsia tavattiin kotikäynneillä yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän ja Espoon kaupungin perhehoidon sosiaalityöntekijöiden kanssa. Lapset antoivat arvokasta tietoa mielipiteen selvittämisen tarpeesta ja antoivat ideoita työvälineisiin. Erään lapsen innoittamana mielipiteen selvittämisen mallin työvälineeksi ollaan kehittämässä kyllä/ei-peukalot.

Toisena painopisteenä pienten lasten osalta on lyhytaikaisen vastaanottoperhetyön kehittäminen lapsen osallisuutta vahvistamiseksi. Kehittämistyöhön osallistuu Helsingin kaupungin vastaanottoperhetyön työntekijät, perhehoitajat ja lapset. Lapsia tavattiin heidän omissa kehittäjätapaamissaan. Vuoden aikana lasten kanssa on luotu tarina tulossa olevaan satukirjaan, jossa Kirahvi Mainio menee vastaanottoperheeseen, ja aloitettu lapsen osallisuuden mallinnostyö lyhytaikaisessa sijoituksen vaiheessa.

Yhteistyö Hoivatien Seinäjoen ja Oulun perhehoidon tiimien kanssa on ollut tiivistä. Heidän kanssaan järjestimme lasten ja perhehoitajien kehittäjätapaamisen Ylivieskassa, jossa kehitimme uusia Kirahvi Mainion tehtäväkortteja. Seinäjoelle suunniteltu Kirahvipäivä jouduttiin siirtämään seuraavaan vuoteen. Tehtäväkortteja pilotoidaan lasten kanssa myös SOS-lapsikylissä ja Helsingin kaupungin vastaanottoperhetyössä.

Vuoden aikana Kirahvitoiminnassa aloitettiin kehittää lapsen osallisuuden johtamista. Kentältä tulleiden havaintojen perusteella lapsen kanssa työskentely kaipaa johtamista, jotta työ juurtuisi osaksi organisaatioiden toimintakulttuuria. Satakunnan alueen esihenkilöinä toimiville järjestettiin Lasten osallisuuden johtamisen -koulutuskokonaisuus, jonka tavoitteena oli kehittää alueen esihenkilöiden osaamista ja roolia osallisuuden johtamisessa. Koulutuksen tuotoksena syntyi, lapsen osallisuuden huomioiva malli systeemiseen viikkokokoukseen. Kokonaisuus sai hyvää palautetta.

Järjestimme ensimmäisen kaksipäiväisen Kirahvikaverit- etäkoulutuksen, jonka osallistujat saivat valmiuksia pitää pienten lasten vertaisryhmää ja käyttää lasten kanssa kehitettyjä menetelmiä.

Kirahvi-toiminta on ollut aktiivista myös vaikuttamistyön osalta. Olemme pitäneet useamman puheenvuoron eri yhteyksissä. Yhdeksi vaikuttamisen kärjeksi toimintavuonna nousi lasten kokema lähisuhdeväkivalta. Tämän aiheen ympärillä tehdystä kehittämistyöstä ja lasten kokemuksista pidimme kaksi puheenvuoroa: Ei enää hiljaisuutta -seminaarissa ja Traumaterapia-konferenssissa. Ei enää hiljaisuutta -seminaari keräsi laajan 900 hengen yleisön. Myös pienet lapset osallistuivat Lasten omaan vaikuttamiskampanjaan ja nuorimmat osallistujat olivat 3-vuotiaita.

Pienen lapsen osallisuudesta kirjoitettiin useita artikkeleita, blogitekstejä ja yksi pro gradu-tutkielma. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisussa ”Systeemisiä kokeiluja – kohti yhdessä tapahtuvaa oppimista” löytyy osana Kirahvien kehittämistyötä tehty artikkeli ”Miten näkymättömistä lapsista tulee näkyviä”, joka vahvistaa pienen lapsen osallisuutta systeemisessä lastensuojelutyössä. Artikkeli kuvaa työtapaa, joka auttaa nostamaan lapsen tarpeet suunnitelmallisen lastensuojelutyön keskiöön.

Salapoliisitoiminta

Toimintavuoden mittava työ tehtiin Lasten oman vaikuttamiskampanjan parissa. Kysyimme 3–12-vuotiailta lastensuojelun asiakkaana olevilta lapsilta, miksi työntekijän on tärkeä tavata ja kuunnella lapsia lastensuojelussa. Saimme lapsilta 122 vastausta, jotka ovat koottuna "Että olisi mahdollisimman hyvä olla lapsien" -julkaisuun. Kampanjan ja julkaisun tiimoilta olemme tehneet yhteistyötä usean eri toimijan kanssa; kampanja innosti ja aktivoi ihmisiä. Toukokuussa järjestimme vaikuttamiskampanjan webinaarin, johon kutsuimme kansanedustajia puhumaan. Kaikista suurista eduskuntaryhmistä oli mukana edustaja. Vaikuttamistyötä jatkettiin syksyllä tekemällä mm. yhteistyössä TikTok-Sossujen kanssa. Kampanja ja lasten vastukset olivat teemana myös Pesäpuun tämän vuoden Pesäpuun joulukalenterissa. Helsingin yliopistossa tehdään tutkimusta lasten viesteistä kampanjaan.

Koronapandemiatilanteen myötä teimme Salapoliisitoiminnassa monia, hyviä uudenlaisia kokeiluja työskentelyn soveltamisena etäyhteyksin. Kaksi Salapoliisipäivää peruuntui; toinen tilaajan muuttuneesta tilanteesta johtuen ja toinen koronapandemian estäessä kokoontumisen. Kehitimme Salapoliisitoimintaa uusiin toimintaympäristöihin kuten laitoksiin yhteistyössä Humana Oy ja Tuisku Oy n yksiköiden kanssa. Pilotoimme Salapoliisimenetelmää kehitysvammaisten nuorten kanssa yhteistyössä Rinnekotisäätiön kanssa. Samalla pilotoimme työskentelyn/prosessin ohjausta etänä. Pidimme myös ensimmäisen Salapoliisipäivän etänä yhteistyössä Pesäpuun läheissijoitusvanhemmuuden kehittämistyön kanssa. Etä-Salapoliisipäivä sai paljon hyvää palautetta ja päivässä nousseita lasten ja läheisten näkökulmia vietiin tiedoksi kansainväliseen perhehoidon konferenssiin Pesäpuun OT-tiimin taholta. Kaikista salapoliisiprosesseista toimitettiin Salapoliisiuutiset-lehti, josta tuli vuoden aikana viisi numeroa.

THL tilasi Pesäpuulta kouluikäisille suunnatun työkirjan turvakoteihin, joka on jatkoa aiemmin tuotetulle Mainio ja Zataar -satukirjalle. Työkirjan tarkoitus on ottaa puheeksi ja auttaa lasta käsittelemään kokemaansa väkivaltaa sekä löytää keinoja, jotka auttavat näissä kokemuksissa. Työkirjaa varten olemme tavanneet lapsia turvakodeissa ja kehittäneet sisältöä yhdessä heidän ja turvakodin työntekijöiden kanssa. Työkirjan pilotoitava versio valmistui toimintavuoden joulukuussa. Työkirja valmistuu toimintakauden 2022 aikana.

Salapoliisitoiminnan yksilötyön kehittäjäryhmä kokoontui keväällä kahdesti. Kehittäjäryhmäläiset ideoivat ja pilotoivat Salapoliisi Mäyrän auttamislautapeliä, joka valmistui lopulta syksyllä. Lautapelin kehittämiseen osallistui myös lapsia ja ammattilaisia ympäri Suomen. Lautapeli saikin heti innostuneen vastaanoton. Salapoliisi Mäyrän käsikirja uudistettiin kevään aikana ja ilmestyi syksyllä nimellä Salapoliisi Mäyrän ja mun elämä – lapsen oma elämäntarinakirja. Lisäksi tuotettiin lasten asiakasosallisuutta tukemaan Mäyrän tehtäväpaketti lasten kanssa työskentelyyn. Uusia välineitä esiteltiin mm. perhehoidon päivillä lasten tiimin toiminnallisella pisteellä.
Koulutimme syksyllä Helsingin kaupungin sijaishuollon työntekijöitä, jotta he hyödyntäisivät Salapoliisi Mäyrän menetelmiä lasten tapaamissa. Työntekijöitä tuli paljon innostunutta palautetta, useat aikoivat ottaa menetelmiä käyttöönsä. Syksyllä pidimme keväältä siirtyneen avoimen Salapoliisi Mäyrän koulutuksen livenä. Oli hienoa, että osallistujat pääsivät konkreettisesti harjoittelemaan kaikkien uusien tuotosten/menetelmien käyttöä.

MäyräTV:n osalta toimintavuosi oli erittäin aktiivinen. Yhteistyössä Up2Us-hankkeen kanssa

tuotettiin kahdeksan uutta jaksoa. Jaksot tehtiin lasten toivomista teemoista. Lapset ideoivat myös juhlajakson osaksi sijaishuollon juhlapäivän valtakunnallista juhlintaa. Myös Lasten omasta vaikuttamiskampanjasta tehtiin jakso. Lisäksi tehtiin asiakaspalautteen perusteella yksi ruotsinkielinen jakso yhteistyössä Hoivatien kanssa.

Lasten tiimin verkostot

Pieni ääni, iso asia -verkosto kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa. Kevään tapaamisen teema oli yhdenvertaisuus ja puhumassa ylitarkasta Katja Mettinen lapsiasiavaltuutetun toimistosta. Verkoston päätteeksi syntyi työrukkanen, jonka kanssa lähdimme työstämään jo olemassa olevaa kysymyspatteristoa lapsille valvonnan työkaluksi työntekijöille. Syksyn verkostotapaamisessa kävimme läpi verkostolle vuonna 2019 tehtyä kyselyä lasten osallisuuden mahdollisuuksista ja esteistä ja peilasimme niitä yhdessä kokemustaustaisen asiantuntijan kanssa tähän hetkeen.

Salapoliisitoiminnan ystävien verkoston tapaaminen kokosi Salapoliisitoiminnasta innostuneita työntekijöitä ympäri Suomen. Tapaamisessa eri työntekijät kertoivat miten ovat työskennelleet yhdessä Mäyrän kanssa. Salapoliisitoimintaa kehitetään luovasti ympäri maan. Ystäväverkostolla on myös oma Facebook-ryhmä.

Nuorten osallisuus- ja kokemusasiantuntijuus

Nuorten osallisuus- ja kokemusasiantuntijatoiminta toteutui toimintavuoden osalta koronapandemiasta huolimatta lähes suunnitellusti. Alkuvuodesta päivitimme Uskomme sinuun, Usko sinäkin -oppaan yhdessä viiden nuoresta koostuvan kehittäjäryhmän kanssa. Ryhmä kokoontui alkuvuodesta lähes täysin kasvokkain pidettyihin tapaamisiin, ainoastaan yksi tapaamiskerta piti siirtää verkkoon kokoontumisrajoitusten vuoksi. Uudistettu opas julkaistiin alkusyksystä. Oppaalle saatiin myös yhteistyökumppanien kautta rahoitettua ruotsinkielinen käännös ja sen kääntäminen aloitettiin toimintavuoden lopussa. Käännös ja taitto valmistuvat keväällä 2022.

Nuorten foorumeita ei järjestetty fyysisinä tilaisuuksina koronapandemian vuoksi ollenkaan, mutta yhteistyössä SETAn kanssa pidettiin verkossa seksuaalisuus-teemainen etätyöpaja. Etätyöpajasta kerättyjä nuorten viestejä välitettiin eteenpäin ammattilaisille muun muassa Valtakunnallisten Lastensuojelupäivien alaseminaarissa sekä SETAn Turvallinen sateenkaarilapsuus -webinaarissa. Yhteistyö SETAn kanssa seksuaalisuus-teeman parissa jatkuu myös vuonna 2022.

Nuorten kokemusasiantuntijuutta edistettiin vuonna 2021 sekä järjestämällä yksi avoin Muutosvoimaa! -koulutus että osallistumalla Lastensuojelun kokemusasiantuntijuuden monet kasvot -webinaarin järjestämiseen yhdessä Kokemusasiantuntijuus Lastensuojelussa -verkoston kanssa.

Keväällä toteutimme Salapoliisitoiminnan kanssa yhteisen kehittämisprosessin Diakonissalaitoksen kahden kehitysvammaisille lapsille ja nuorille suunnatun yksikön kanssa. Pilotin aikana testasimme kahden nuoren kanssa erilaisia tunnetyöskentelyyn ja osallisuuteen liittyviä materiaaleja. Pilotointi järjestettiin poikkeuksellisesti etänä konsultoiden. Tuotimme laitoksen ohjaajille työskentelyohjeet ja -materiaalit, ja ohjaajat pitivät prosessin ajan oppimispäiväkirjaa. Totesimme pilotoinnin aikana, että välineistä tarvittaisiin selkokielisempiä ja ulkoasultaan selkeämpiä vaihtoehtoja kohderyhmälle.

Syyskaudella koulutimme kolmessa eri tilaisuudessa osallisuudesta ja nuorten kanssa työskentelyn menetelmistä. Lisäksi järjestimme Seinäjoelle nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille ammattilaisfoorumin yhteistyössä Kunahra-hankkeen kanssa. Foorumin teemana oli nuorten kohtaaminen ja vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen nuorisoikäisten kanssa.

Päätimme toimintavuoden englannin kieliseen kokemustaustaiseen puheenvuoroon THLn isännöimässä Nordic Family Group Conference -webinaarissa.

Vertaisarvioinnin kehittämistyötä jatkettiin yhteistyössä UP2US-hankkeen ja Jyväskylän kaupungin kanssa. Sankarit-kehittäjäryhmä kokoontui etä- ja hybriditapaamisina. Vertaisarvioitsijavalmennuksia järjestettiin toimintavuonna kolme kappaletta; Kuopiossa, Jyväskylässä ja Tampereella.

Toiminnassa käynnistettiin kaksi eri vertaisarvioinnin pilotointia, toinen oli digitaalisen vertaisarvioinnin pilotti ja toinen nepsy- ja kehitysvammayksiköiden vertaisarvioinnin pilotti. Toimintavuonna pilotointien yhteydessä päivitettiin kysymysmatriisia sekä luotiin seurantakysely vertaisarvioiduille yksiköille. Loppuvuodesta käynnistettiin vertaisarvioinnin materiaalien ulkoasun ja kielen päivitystyö, joka saatetaan loppuun vuonna 2022.

Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin

Toimintavuonna käynnistyi myös THLn koordinoima jälkihuollonkehittämishanke Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin, jossa Pesäpuu on mukana yhtenä osatoteuttajista. Hankkeessa on osa-aikaisesti yksi projektikoordinaattori sekä kolme kokemustaustaista asiantuntijaa tuntitöissä.

Pesäpuun tavoitteena YEE-hankkeessa on levittää ja vahvistaa jälkihuollossa olevien nuorten osallisuutta ja kokemusasiantuntijuutta.

Toimintavuonna osallistuimme monipuolisesti YEE-hankkeen toimintaan, tuoden esiin jälkihuollon asiakasnuorten näkökulmaa koulutuksissa, yhteiskehittämisen foorumeissa, työpajoissa ja puheenvuoroissa, mm. alaseminaarissa Valtakunnallisilla Lastensuojelupäivillä.

Järjestimme toimintavuonna kaksi nuorten foorumia, joista toinen oli suunnattu jälkihuollon asiakasnuorille ja toinen alaikäisenä ilman huoltajaa maahantulleille nuorille. Foorumien viesteistä koostettiin raportit Pesäpuun ja YEE-hankkeen verkkosivuille, sekä niistä tehtiin nostot 2022 julkaistavaan Ikkuna aikuisuuteen – selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista -raporttiin. Raporttiin myös kirjoitettiin osio nuorten viesteistä, joita on aiemmin kerätty Pesäpuun toiminnan kautta.

Lisäksi järjestimme kaksi verkossa toteutettua Muutosvoimaa! -koulutusta YEE-hankkeen osatoteuttajille ja kumppaneille.

UP2US – meistä kiinni –hanke

Toiminta on keskittynyt toimintavuonna toimintasuunnitelman mukaisesti monella tasolla tukemaan sijaishuollossa asuvien ja asuneiden nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja turvallisuutta sekä vahvistamaan nuorten kokemusasiantuntijuutta. Työtä on pystytty tarvittaessa muokkaamaan edelleen jatkuneen koronapandemian synnyttämien haasteiden selättämiseksi niin, että toimintaa on toteutettu lähes suunnitellusti. Koronapandemiatilanteen keskeiset vaikutukset kohdentuivat eniten nuorten kanssa järjestettävään toimintaan, vaikka sitä muokattiin eri tavoin verkossa toteutettavaksi. Pitkittyneellä poikkeustilanteella on ollut myös selkeitä kielteisiä vaikutuksia sijaishuollossa asuvien ja asuneiden nuorten hyvinvointiin, mikä on vaikuttanut hankkeessa tehtävään työhön. Hankkeessa onkin tehty paljon yksilöllistä työtä vertais- ja kehittäjäryhmissä mukana olleiden nuorten kanssa tukemalla heitä eri tavoin koronapandemian aiheuttamissa poikkeusolosuhteissa.

Vertais- ja kehittäjäryhmät pystyivät kokoontumaan vuoden aikana vaihtelevasti Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa. Uudenlaisena toimintamuotona pilotoitiin harrastusryhmää, joka kokoontui syksyn aikana seitsemän kertaa kokeilemaan nuorten toiveiden mukaisia harrastuksia. Ryhmä toteutettiin yhteistyössä sosionomiopiskelijoiden kanssa, jotka tekivät opinnäytetyön jälkihuoltoikäisten nuorten harrastamiseen liittyen. Ryhmäprosessi oli onnistunut ja se tarjosi sijaishuollosta itsenäistyville nuorille vertaisuutta ja mukavaa tekemistä arkeen. Harrastusryhmän nuoret siirtyivät kokeilun päättymisen jälkeen osaksi Pirkanmaan kehittäjäryhmää.
Yhteistyötä on tehty laajasti sekä Pesäpuun sisällä eri toimintojen ja hankkeiden kesken, että eri sidosryhmien kanssa. Keskeisiä sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita olivat esimerkiksi oppilaitokset ja järjestökumppanit sekä STM:n valtionavustuksella toimintansa aloittaneet ylimaakunnalliset ja sosiaalialan osaamiskeskusten vetämät kehittämishankkeet (Monni ja Lumo). UP2US on mukana hankkeissa erityisesti nuorten osallisuutta ja kokemusasiantuntijuutta edistävien toimintojen näkökulmasta.

Pesäpuun sisällä jatkettiin yhteistyötä mm. Valtion koulukotien kehittämisprosessin, Isätarinoita-kirjan ja MäyräTV:n parissa. MäyräTV:n puitteissa Pesäpuun lasten tiimin kanssa tehdyssä yhteistyössä syntyi YouTube-videoita. Syksyllä 2020 alkaneen Isätarinoita-prosessin myötä julkaistiin Isätarinat -kirja toimintavuoden syksyllä. Yhteistyössä oli mukana Pesäpuun X-ketju sekä lasten tiimi. Pesäpuun X-ketjun koordinoiman Valtion koulukotien kehittämisprosessin aikana aloitettu arjen osallisuutta tukeva työväline OMABOXI valmistui toimintavuoden alussa. Työväline kehitettiin yhdessä valtion koulukotien ohjaajien ja muun henkilöstön sekä ohjaajien toteuttamien haastatteluiden kautta myös nuorten kanssa. UP2US on ollut mukana työvälineen kehittämisessä, koulukodeissa asuvien nuorten tuottaman kokemustiedon kokoamisessa ja analysoimisessa sekä koulukotien ohjaajille suunnatussa OMA BOXIN käyttöönottovalmennuksessa.

Toimintavuoden alussa hankkeessa toteutettiin Care Dayn eli sijaishuollon juhlapäivän koordinointi. Juhlapäivä saavutti toisena vuonna entistä laajemman joukon osallistujia.
Syksyllä 2020 alkanut Sijaishuollon haastekisa saatiin päätökseen toimintavuoden kevään aikana. Haastekisa tavoitti yli 60 nuorta, ja sen kautta saatiin nuorista koostuvilta ryhmiltä 15 ratkaisua lastensuojelua ja sijaishuoltoa koskeviin haasteisiin. Haastekisasta koottiin raportti ja julkaistiin tiimien ratkaisuehdotukset.

Toimintavuoden kesällä päätökseen saatiin myös syksyllä 2020 Jyväskylässä käynnistynyt taideprojekti YoungArt2Us. Taideprojektissa jalkauduttiin viikoittain neljään paikalliseen lastensuojeluyksikköön kokeilemaan yhdessä siellä asuvien nuorten kanssa erilaisia taiteen luovia menetelmiä. Taideprojekti tarjosi kohderyhmälle vertaistuellista toimintaa, mielekästä tekemistä arkeen sekä tukea itseilmaisuun taiteen keinoin.

Kevätkaudella valmisteltiin kaksi STEA-hanketta, joista kumpikin sai myönteisen rahoituspäätöksen. Nuorten Turvasatama -hankkeeseen rekrytoitiin projektipäällikkö ja tuettiin työn aloittamisessa toukokuussa. Hatkassa – sijaishuoltopaikasta luvatta poistuminen ja sinne palaamatta jättäminen -hanketta valmisteltiin laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa ja myönteinen rahoituspäätös tuli toimintavuoden lopussa.

Toimintavuoden keväällä käynnistyi ESR-rahoituksen alainen #Kiinniveti –esiselvityshanke, jonka tavoitteena on ollut selvittää lastensuojelun jälkihuollon nuorten opiskelu- ja työelämän tilannetta. Hankkeessa on kartoitettu koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä haastavia ja tukevia tekijöitä yhdessä nuorten, ammattilaisten sekä tutkijoiden kanssa. Hankkeen osatoteuttajana toimii Keski-Suomen yhteisöjen tuki Ry, (KYT). Hankkeen tarkoituksena on ollut selvittää myös toimenpiteitä ja keinoja, joilla olemassa olevaa KYT:n PAIKKO-osaamisen tunnistamisen menetelmää pystyttäisiin tehokkaasti hyödyntämään sijaishuollossa olleiden nuorten ammatillisen koulutuksen tukemiseen toisen asteen tutkintojen suorittamiseksi. #Kiinniveti-esiselvityshanke päättyy vuoden 2022 alkupuolella.

Äänekosken jälkihuollon kanssa yhteistyössä kehitetty ja toteutettu vertaisryhmä jälkihuollon piirissä oleville nuorille vanhemmille ei pandemian takia päässyt tapaamaan toimintavuoden alun jälkeen. Ryhmän tuottamaa tietoa vietiin kuitenkin monissa muissa yhteyksissä eteenpäin, ja tiedon pohjalta valmisteltiin myös alaseminaari valtakunnallisille lastensuojelupäiville. Alaseminaari ei kuitenkaan toteutunut ohjelmiston karsiutuessa ja päivien toteutuessa vain osittain. Lastensuojelupäiviin liittyen oltiin toimintavuoden syksyllä myös mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa Nuorten päivää. Nuorten päivä järjestettiin poikkeuksellisesti etätapahtumana, ja siihen osallistui nuoria eri puolilta Suomea. UP2US oli viemässä yhdessä muiden järjestäjätahojen, mm. Perhehoitoliiton nuorisotyön, kanssa Nuorten päivän viestiä ammattilaisille valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä teemalla “Mitä on hyvä lastensuojelu?”

Hankkeessa toteutettiin vuoden aikana kaksi vertaisarviointia sekä oltiin mukana koordinoimassa Auta Lasta ry:n Veturointi-toiminnan toteuttamaa vertaisarviointia Varsinais-Suomessa. Keski-Suomessa vertaisarvioinnit tehtiin yhdessä Jyväskylän kaupungin ja Pesäpuun Sankarit-ryhmän kanssa. Kehittämistyötä vertaisarvioinnin osalta on tehty muun Pesäpuun nuorten tiimin kanssa. Hankkeessa on tehty edelleen YouTube-videoita, pidetty puheenvuoroja ja osallistuttu laajasti erilaisten verkostojen kanssa työskentelyyn lastensuojelun kehittämis- ja vaikuttamistyöhön liittyen. Joulukuussa valmistui laajasti hankkeen toiminnot ja saadut oppimiskokemukset kokoava sekä kokemusasiantuntijuutta eri näkökulmista käsittelevä loppuraportti, joka julkaistaan alkuvuodesta 2022. UP2US-hankkeen osalta toimintavuosi päättyi sekä Jyväskylässä Pesäpuun toimistolla, että Turvasatamassa jouluaattona nuorille järjestettyyn joulunviettoon.

Toimintavuonna hankkeessa työskenteli kaksi asiantuntijaa (100 %), yksi asiantuntija (keväällä 20 % ja syksyllä 80%) ja kehittäjäsosiaalityöntekijä (20 %). Toimintavuosi oli vuonna 2018 alkaneen hankkeen viimeinen toimintavuosi, mutta syksyllä haettiin vielä yhtä jatkovuotta. Loppuvuodesta

selvisi, että jatkorahoitus myönnettiin vuodelle 2022. Saadun rahoituksen avulla levitetään ja juurrutetaan hankkeessa tehtyä työtä osaksi tulevia hyvinvointialueita.

Nuorten turvasatama

Nuorten Turvasataman osalta toimintavuoden alussa työskenneltiin aiemman STEA-hankerahoituksen voimin ja STEA:n rahoittama, uusi kolmivuotinen ”Verkkovälitteisen tuen, vertaistuen ja osallistumismuotojen kehittäminen lastensuojelun asiakkaina olevien ja olleiden ihmisten hyvinvoinnin vahvistamiseksi”-, eli tutummin Nuorten Turvasatama II-hanke aloitti toimintansa toimintavuoden toukokuussa. Hanketta toteutetaan edelleen Pesäpuun, Osallisuuden Ajan ja Auta Lasta:n Veturoinnin yhteistyönä.

Keskeiseksi osaksi toimintaa Turvasatamassa vakiintuivat noin kolme kertaa viikossa järjestettävät avoimet ryhmätoiminnot nuorille Discord-serverillä, sekä keskiviikkoisin käytävät yksityiskeskustelut kohderyhmän nuorten ja työntekijöiden välillä tukea, vertaistukea, tietoa ja palveluohjausta tarjoten. Avoimissa ryhmätoiminnoissa oli toimintavuoden aikana mm. kahvi- ja pelihetkiä, teemakeskusteluja, positiivisen mielen työpajoja, yhteistä kokkailua, levyraateja ja tietovisoja. Osa toiminnoista järjestettiin yhdessä nuorten kanssa. Yksityiskeskusteluiden teemat käsittelivät mm. arjen kuulumisia, ahdistunutta oloa, ihmissuhteita, itsetuhoisuutta, aikuisten kykyä auttaa, lastensuojeluilmoitusta ja omaa sosiaalityöntekijää.

Syksyllä järjestettiin kaksipäiväiset Back to School-festivaalit, jonne Turvasataman nuoret ja työntekijät suunnittelivat ja toteuttivat yhdessä ohjelmaa, mm. meemikilpailun, rentoutushetken, Pride-keskustelun, jatkotarinan ja yhteisen piirtelyhetken. Syksyllä pidettiin myös yhteistyössä YEE-hankkeen (Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä eteenpäin) kanssa jälkihuoltoteemainen meemityöpaja, sekä yhdessä Turvasataman nuoren kanssa suunniteltu ja toteutettu työpaja sosiaalisesta mediasta. Some-työpajasta koostetusta nuorten kokemustiedosta kirjoitettiin blogiteksti Osallisuuden osaamiskeskuksen Nuoret ja osallisuus-sivustolle. Diakonisen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija kävi Turvasatamassa keräämässä nuorilta kokemuksia ja ajatuksia sijoitusprosessia tukevasta mobiilisovelluksesta opinnäytetyötään varten. Turvasatama-hanke piti myös alustuksen verkkotyönä toteutettavasta lastensuojelun kokemusasiantuntijuudesta Lastensuojelun kokemusasiantuntijuuden monet kasvot-webinaarissa.

Turvasatamaan kutsuttiin syksyllä nuorten toiveista ja tarpeista, sekä ajankohtaisista aiheista pohjautuen asiantuntijavierailijoita. Tällöin järjestettiin yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin Oulun piirin Noy – Nuoret osaksi yhteisöämme-hankkeen kanssa kolmen kerran tunnetaitoryhmä. Lisäksi Turvasatamassa vierailivat asiantuntijat Syömishäiriöliitosta ja Nuorten Exitistä.

Yhteistyössä Länsirannikon osaamis- ja tukikeskuksen pilotointihankkeen kanssa järjestettiin työpaja nuorten näkemyksistä ja kokemuksista lastensuojelun sijaishuoltoon ja psykiatriseen hoitoon liittyen. Nuorten kokemukset analysoitiin ja esiteltiin OT-hankkeen asiantuntijatyöryhmälle, vietiin osaksi yhdistelmäyksikön palvelumuotoilun prosessia, sekä esiteltiin hankkeen ohjausryhmälle. Lisäksi nuorten ääntä tuotiin vahvasti esiin hankkeen raportissa, ns. OT-sanomissa.

Joulukuussa pidettiin kaksipäiväiset Turvasataman pikkujoulut samaan tapaan kuin syksyn festivaalit, eli tiiviisti yhdessä nuorten kanssa suunnitellen ja toteuttaen. Ohjelmassa oli mm. pelailua, runoilua, glögihetki, tietovisoja ja yhteisen joulutarinan työstäminen, josta tehtiin jälkikäteen myös äänite nuorille kuunneltavaksi. Jouluaattona Pesäpuun Onni Westlund oli Turvasatamassa nuorille saatavilla tukea ja yhteistä tekemistä varten.

Hankkeen yhteistyökumppaneista Aretaista, Familarista, Hoivatiestä, Soccan Tulevaisuuden lastensuojelu-hankkeesta ja SOS-lapsikylästä muodostetun ohjausryhmän toiminta aloitettiin. Ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen kerran syksyllä. Yhteistyökumppaneiden kanssa aloitettiin erilaisia yhteistyön muotoja. Aretain kanssa aloitettiin työntekijöille suunnattu ryhmäprosessi hankkeen tavoitteiden edistämisen tueksi, Tulevaisuuden lastensuojelu-hankkeen kanssa järjestettiin päihdeaiheiden työpaja Turvasatamassa ja Hoivatien Pohjolakodin kanssa aloitettiin Turvasataman vierailun suunnittelu.

Lisäksi Turvasatamalla oli Pesäpuun edustus kahdessa eri verkostossa: Nuorille suunnatun verkkotyön foorumissa NUSUVEFO:ssa, sekä Nuorten aikuisten itsenäistymisen verkosto ITS:issä. ITS-verkostossa laadittiin syksyllä kuntapäättäjille ratkaisupaketti nuorten itsenäistymistä tukevien päätösten tekemiseksi.

Viestintää Turvasatamassa tehtiin hankkeen alusta alkaen Instagramissa, Facebookissa ja Twitterissä. Syksyllä aloitettiin nuorille viestiminen myös TikTokissa, jossa saavutettiin laajaa näkyvyyttä. Enimmillään lastensuojelua, nuorten arkea ja ajankohtaisia ilmiöitä käsittelevät TikTok-videot saavuttivat toimintavuonna yli 350 tuhatta näyttökertaa ja tykkäyksiä videoille annettiin yhteensä yli 45 tuhatta.

Suunnitelmallinen lastensuojelutyö

Yleistilanne suhteessa tavoitteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin

Toimintavuoden toimintasuunnitelmaan ja suunnitelmallisen lastensuojelun koulutusten järjestämiseen koronapandemia on aiheutunut muutoksia. Samoin kuin perhehoidon kokonaisuuden kehittämisessä, myös suunnitelmallisen lastensuojelutyön kehittämiseen ovat vaikuttaneet kesken olevat sote-ratkaisut ja vallitseva koronapandemiatilanne. Resurssit kehittämistyöhön kuntasektorilla ovat vähäiset.

Lastensuojelun arviointikoulutusta ei lähdetty toteuttamaan verkkovälitteisesti ja siksi tätä koulutusta ei toteutunut toimintavuonna. Palvelutarpeen arvioinnin koulutus siirretiin verkossa toteutettavaksi. Koulutusmateriaalit vietiin Howspace-alustalle.

Valtakunnallista kehittämistyötä on seurattu osallistumalla erilaisiin tilaisuuksiin. Lumo-hankkeen kehittämistyöntekijöiden kanssa pidettiin kehittämistapaaminen. Keski-Suomen lastensuojelun kehittäjäverkon tapaamisiin on osallistuttu. Lastensuojelun moniammatilliseen asiantuntijatyöryhmän jäsenyys sekä kuuluminen lastensuojelun edunvalvojaverkostoon tuottavat tietoa haastavista tilanteista ja kehittämistarpeista.

Lapsilähtöinen palvelutarpeen arviointi

Lapsilähtöisen alkuvaiheen arviointityön tueksi on palvelutarpeen arviointia tekeville työntekijöille tarjottu kolmen päivän mittaista koulutusta. Työskentelymalli on kuvattu oppaassa, jonka koulutukseen osallistujat saavat, mutta opasta voi ostaa myös ilman koulutusta. Suunnitelmallinen prosessi, eri osapuolten osallisuus ja yhteisenä toteutettava arviointi tukevat oikea-aikaista ja lapsen tarpeisiin vastaa palvelujen järjestämistä.

Lastensuojelun arviointi ja Pysäkki -malli

Pesäpuu on tarjonnut kuntien ja muiden lastensuojelutoimijoiden työntekijöille Lastensuojelun arviointi -koulutusta Pysäkki-mallin käyttöön. Viisipäiväistä koulutusta on järjestetty nimellä Lastensuojelun arviointi -koulutus. Koulutuksessa on käsitelty edelleen suunnitelmallista huostaanoton ja sijaishuollon tarpeen arvioinnin Pysäkki-mallia, josta on julkaistu opas ja työvälineitä tukemaan lapsilähtöistä ja lasta sekä hänen läheisiään osallistavaa arviointityötä.

Turvallinen sijaishuolto

X-ketju – Lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden henkilöiden tueksi –hanke

X-ketju-hankkeen (2019–2021) päävisiona on väkivallattoman sijaishuollon turvaaminen, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi turvallinen ja hyvä olla sijaishuoltopaikassaan. X-ketjun tavoitteena on kehittää ja tarjota tukimuotoja lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneille henkilöille ja heidän läheisilleen. Tukimuotoina ovat erilaiset vertaistuen, ammatillisen avun ja itseavun muodot. Tavoitteena on myös ehkäistä sijaishuollossa tapahtuvaa kaltoinkohtelua tunnistamisen ja käytäntöjen muuttamisen avulla kouluttamalla ammattilaisia ja vaikuttamalla päättäjiin. Hankeen päättyessä vuonna 2021, työt jatkuvat huhtikuulle 2022.

Pitkittynyt koronapandemia toi muutoksia X-ketjun toimintaan. Panostimme verkkovälitteisesti tapahtuvaan toimintaamme, kuten koulutuksiin ja vertaistukitoimintaan. Alkuvuonna syntyi yhteiskehittämisen tuloksena valtion koulukotien kanssa uusi osallisuuden työmenetelmä Oma Boxi –nuoren ja omaohjaajan väliseen vuorovaikutukseen sekä siihen liittyvä käyttöönottovalmennus. Lisäksi kehitimme sosiaalisten medioidemme alustojen visuaalista ilmettä sekä loimme erilaisia kampanjoita ja tapoja tavoittaa paremmin niin vanhoja kuin uusia x-ketjulaisia.

1) Auttamisen tavoite tähtää siihen, että lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneet henkilöt ja heidän läheisensä saavat keinoja selviytyä ja kiinnittyä elämään.

Kohtaamisen foorumi on päivän kestävä tilaisuus, jossa pääpaino on selviytymisessä ja lastensuojelun kehittämisessä. Foorumeita järjestettiin keväällä virtuaalisesti sekä sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleille henkilöille että erikseen heidän läheisilleen. Luovuimme virtuaalisten foorumeiden järjestämisestä, sillä osallistujien tekniset laitteet ja etäisyys eivät tukeneet yhden päivän mittaista osallistumista ja osallistujien turvallisuuden tunnetta. Koronapandemian hetkellisesti helpottuessa pääsimme toteuttamaan yhden foorumin kasvokkain. Näiden lisäksi olimme mukana järjestämässä nuorten Väkivaltaforumia yhdessä Pesäpuun nuorten tiimin, Ensi- ja turvakotien liiton ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Vuoden aikana järjestettiin kaksi virtuaalista Vakauttamisryhmää. Vakautumisvertaistukiryhmä perustuu Traumaterapiakeskus ry:n kehittämään malliin, jota sovelsimme sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden hyväksi. Ryhmässä työskennellään Vakautumisopas terapeuteille ja traumatisoituneille oppaan mukaan. Jatkettiin yksittäisten 18–80-vuotiaiden henkilöiden tapaamisia. Tuettua ja henkilökohtaista lastensuojelun kehittämistyötä tehtiin kasvokkain, puhelimitse, sähköpostitse ja virtuaalisesti. Tapaamiset olivat yksittäisiä tai useita kertoja tapahtuvia terapeuttisia keskusteluja.

Jatkettiin Elämänmittaisella matkalla – aikakirja sijaishuollossa kaltoinkohtelua kokeneelle -kirjan kehittämistä työntekijätiimin voimin. Vuoden aikana toimitettiin yhdessä Pesäpuun nuorten ja lasten tiimien kanssa Isätarinat - Elämämme isähahmot -kirja, joka sisältää sijaishuollossa kasvaneiden lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia ja muistoja. Kirjan koordinointi, taitto ja kuvitus toteutettiin X-ketjun työntekijöiden voimin.

2) Ennaltaehkäisemisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoite. Sijoitettuna olevat lapset ja nuoret eivät tule sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi. Työntekijät tunnistavat kaltoinkohtelun ja ehkäisevät sitä käytäntöjen muututtua.

X-ketju järjesti seminaarisarjan, useita virtuaalisia koulutuksia ja valmennuksia, joissa tuotiin sijaishuoltoon kokemustiedon lisäksi trauma- ja väkivaltatietoisuutta, arjen osallisuutta ja YK:n lapsen oikeuksien sopimusta kokemus- ja ammatillisen tiedon myötä.

Oma Boxi – nuoren ja omaohjaajan väliseen työskentelyyn -korttien käyttöönottovalmennus valtion koulukotien työntekijöille sisälsi viisi tapaamista painottuen väkivalta- ja traumatietoisuuteen, seksuaaliterveyteen, elämäntarinatyöskentelyyn ja lastensuojelutietouteen. Järjestettiin kaksi Terapeuttinen arki sijaishuollossa -koulutuspäivää yhteistyössä Traumaterapiakeskuksen kanssa. Väkivallattoman sijaishuollon turvaaminen – Kaltoinkohtelu sijaishuollossa – sekoitettu, satutettu ja rikottu mieli -seminaarisarja koostui kahdesta toisiaan täydentävästä seminaaripäivästä. Seminaaripäivät järjestettiin yhteistyössä ohjausryhmän kanssa. Lisäksi X-ketju piti loppuvuodesta Tunnistaminen, hyvitys ja toivo -seminaarin ja Isätarinat-julkaisuseminaarin yhdessä Pesäpuun muiden hankkeiden kanssa.

X-ketjun työntekijät ovat pitäneet useita puheenvuoroja muiden tahojen järjestämissä valtakunnallisissa tilaisuuksissa. Vaikuttamistyötä tehtiin kouluttamisen ja viestinnän lisäksi myös muilla keinoilla. Osana toimintavuoden Care Day'n eli sijaishuollon juhlapäivän juhlintaa muistimme turvallisen sijaishuollon puolesta työskenteleviä ja sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden henkilöiden auttajia. Kolmella tunnustuksella nostimme esille henkilöitä ja tahoja. X-ketjun työntekijät tapasivat virtuaalisessa tapaamisessa ministeri Kiurun erityisavustajan ja kahden ministeriön virkamiehen. Tapaamisessa keskusteltiin hankkeen tuloksista ja vietiin neljä viestiä kokemusasiantuntijoilta ja tiimin työntekijöiltä.

Kansainvälinen yhteistyö aukesi Auttamisen polut maailmalla – Mitä Suomessa voimme oppia? -raportin tekemisen myötä. Osallistuttiin Justice Initiative – European response to child abuse cases -- symposiumiin, jossa tehtiin aloite kansallisten hyvitysjärjestelmien luomiseksi lapsuudessa kaltoinkohtelun uhreiksi joutuneiden hyväksi.

Koko tiimin työnohjaus oli kerran lukukaudessa. Näiden lisäksi kokoonnuttiin neljästi tiimin sisäisille suunnittelupäiville, jotka ovat olleet arvokkaita niin hankkeen toiminnan kehittämisen sekä suunnittelun kuin työntekijöiden hyvinvoinnin tukemisen kannalta. Traumaterapiakeskuksen

työnohjaus vakauttamisryhmän ja yksittäisten henkilöiden tapaamisiin pidettiin kuusi kertaa.

X-ketjun ohjausryhmä kokoontui kevään ja kesän aikana kolme kertaa arvioimaan ja reflektoimaan hankkeen toimintaa. Ohjausryhmässä on ammattilaisten lisäksi hankkeen kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Kesän ohjausryhmän järjestimme hybridimallina siten, että osa osallistujista oli paikan päällä ja osa Teams-sovelluksen kautta mukana.

Pesäpuun vuosi 2021 lukuina

253 Pesäpuun järjestämää tapahtumaa. Noin 3/4 tapahtumista toteutettiin etäyhteydellä.

7402 Pesäpuun tapahtumiin osallistunutta

65 työryhmää ja verkostoa, jossa Pesäpuun edustaja mukana

42 julkaisua ja muuta materiaalia

2 610 uutiskirjeen tilaajaa

1 375 Tuotetilausta

5 570 Pesäpuun ja **4 068** hankkeiden Facebook-tykkääjää

2 523 Pesäpuun ja **164** hankkeiden Twitter-seuraajaa

338 Pesäpuun ja **475** hankkeiden YouTube-tilaajaa

51 lasten tapahtumaa

31 nuorten tapahtumaa

38 koulutusta

8 seminaaria

32 puheenvuoroa

35 artikkelia

6 kannanottoa ja lausuntoa

4 tutkimusta

2 670 Pesäpuun ja **1 959** hankkeiden Instagram-seuraajaa

1 415 Pesäpuun LinkedIn-seuraajaa

887 Hankkeen TikTok-seuraajaa

Viestintä

Pesäpuun viestinnän tavoitteena on järjestön tunnettuuden lisääminen ja Pesäpuun brändin ja roolin vahvistaminen suomalaisessa lastensuojelustyössä.

Toimintavuonna Pesäpuun viestinnässä nostettiin teemavuoden Yhdenvertaisuus arvona lastensuojelussa liittyviä ajatuksia. Vuodelle luotiin teeman mukainen visuaalinen ilme, jota hyödynnettiin Teeman esille nostoon verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeessä ja sähköpostin allekirjoituksissa.

Alkuvuonna viestinnässä painottui Care Day eli sijaishuollon juhlapäivä, jota juhlittiin Suomessa toista kertaa tavoittaen tuhansia lapsia, nuoria, perheitä ja sijaishuollon asiantuntijoita ympäri maan. Pesäpuu koordinoi juhlapäivän koordinaatiotyöryhmän työskentelyä, huolehti kansainvälisestä yhteistyöstä, päivitti viestinnän materiaalia, vastasi juhlapäivän sosiaalisen median kanavista, juhlapäivän seminaarin käytännön järjestelyistä sekä päivän aikana tehtyjen julkaisujen jakamisesta ja palautteiden keruusta. Toimintavuonna juhlapäivään liitettiin mukaan myös Auta Lasta:n Veturoinnin ideoima leivontahaaste. Pesäpuu vastasi leivontahaasteen ohjeistamisesta, kuvien jakamisesta äänestykseen, palkinnoista ja muusta haasteeseen liittyvästä viestinnästä. Vuoden 2022 sijaishuollon juhlapäivän suunnittelu käynnistettiin tekemällä kokoamalla kolme työryhmää sijaishuollon juhlapäivän dialogien, seminaarin ja viestinnän suunnittelemiseksi. Viestintää tulevasta juhlapäivästä tiivistettiin toimintavuonna saadun palautteen pohjalta.

Toimintavuoden alussa saatiin koko henkilöstölle koulutusta vuonna 2020 laaditun Pesäpuun verkko-oppimisen strategian johdosta virtuaalisen Howspace -oppimisympäristön käyttöön. Alustaa hyödynnettiin toimintavuoden aikana muutamissa koulutuksissa. Alustaa hyödynnettiin myös henkilöstön kk-palavereissa. Uutiskirje julkaistiin toimintavuoden aikana kahden viikon välein. Toimintavuonna jatkettiin henkilöstön jokapäiväisiä virtuaalisia aamukahveja, joihin sai osallistua vapaasti omien aikataulujen mukaan. Virtuaalisten aamukahvien myötä henkilöstö koki, että vuorovaikutus vahvistui eri toimistojen työntekijöiden kesken.

Mediaseuranta jatkui yhteistyössä Meltwaterin kanssa. Pesäpuu jatkoi osana Lapsen oikeuksien viestintäverkostossa, jonka tiimoilta toimintavuoden syksyllä otettiin osaa Anna ääni lapselle -kampanjointiin. Toimintavuoden syksyllä toteutettiin yhteistyössä Perhehoitoliiton sekä Pelastakaa Lapset kanssa Ajoissa kotiin -kampanja teemalla Hyvä perhehoito on joukkuepeliä.

Markkinointi ja varainhankinta

Toimintavuonna Pesäpuun tapahtumia, koulutuksia ja verkkokaupan tuotteita markkinoitiin sosiaalisessa mediassa, uutiskirjeessä ja verkkosivuilla. Toimintavuoden aikana tuotemarkkinointia päästiin livenä tekemään Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä sekä perhehoidon päivillä.

Pesäpuun markkinoinnin tavoitteet kattavat yleisen brändityön ja tunnettuuden lisäämisen, varainhankinnan yksityis- ja yrityslahjoittajilta sekä muun yritysyhteistyön ja lisäksi Pesäpuun verkkokaupan markkinointitehtävät ja hallinnollisen ylläpidon. Lisäksi markkinoinnista vastaavan tavoitteena on lisätä koko Pesäpuun henkilöstön valmiuksia markkinointiin erityisesti tuotteiden ja koulutusten osalta. Toimintavuonna päätettiin perustaa koulutustyöryhmä, jonka tehtävänä on muun muassa tarkastella Pesäpuun koulutuksia niin, ettei niissä olisi päällekkäisyyksiä, edistää Howspacen käyttöä jakamalla hyväksi havaittuja käytäntöjä ja muita kokemuksia sekä edistää toiminnallisten välineiden koulutuksia (esimerkiksi tietyille kohderyhmille kohdistettuina). Työryhmä ei kokoontunut vielä toimintavuoden aikana.

Tuotemyyntiä tehtiin koko vuoden tapahtumamyynnin ja verkkokaupan lisäksi toimistoyhteydenottojen kautta. Tuotteiden kokonaismyynti nousi kahteen edeltävään toimintavuoteen verrattuna (10% vuoteen 2020 verrattuna, 3% vuoteen 2019 verrattuna).

Toimintavuoden aikana tuotetut/Pesäpuun verkkokauppaan lisätyt tuotteet:

Salapoliisi Mäyrän auttamispeli
Salapoliisi Mäyrän ja mun elämä – lapsen oma elämäntarinakirja
Salapoliisi Mäyrän tehtäväpaketti – materiaalia lasten tapaamisiin
Isätarinat-kirja
Mäyrän kangaskassi (iso ja pieni)
“Opin uusia asioita, sain vaikuttaa ja ilmaista omat mielipiteeni” – Lastensuojelun sijaishuollon haastekisan raportti
Uskomme sinuun - Usko sinäkin. Nuorten opas (uudistettu painos)
Oma Boxi –nuoren ja omaohjaajan väliseen vuorovaikutukseen
Hylätystä supervahvaksi – lastensuojelun sijaishuollossa kaltoinkohdelluiksi tulleiden kuvauksia selviytymisestä
Lasten vahvuudet tarroina
Lasten oma vaikuttamiskampanja -julkaisu: ”Että olisi mahdollisimman hyvä olla lapsien.”
Lyhytaikaisen perhehoidon osallistujan opas (uudistettu painos)
PRIDE-osallistujan opas (uudistettu painos)
PRIDE-boken (käännös PRIDE-osallistujan oppaasta, tulee käyttöön 2022)

Varainhankintaa tehtiin toimintavuoden alkupuolisko maksettua sosiaalisen median mainontaa hyödyntäen. Tulokset mainonnalla eivät olleet toivottuja, joten mainonta lopetettiin. Erillistä joulukampanjaa varainkeruussa ei toimintavuonna toteutettu. Toimintavuoden lopussa Pesäpuu liittyi mukaan Lahjoittamo-palveluun, joka toimii yhtenä Pesäpuun varainhankintakanavana muiden kanavien ohella.

Toimintavuonna tehtiin vuoden 2020 joulukampanjasta saaduilla varoilla Kirahvi satukirjojen lahjoituksia Kymenlaakson sijaishuollon perhehoidossa asuville lapsille. Lisäksi tehtiin seuraavat tuotelahjoitukset: kiintymyssuhdepaketteja Forssan hyvinvointikuntayhtymälle, tunnetyöskentelypaketteja Jyväskylän varhaiskasvatukseen sekä nuorten itsenäistymispaketteja Jyväskylän sosiaalitoimen kautta jaettavaksi.

Varainhankinnan monipuolistamista tarvitaan lisäämään autettavien lasten ja nuorten määrää, tukemaan hyvinvointia ja ehkäisemään syrjäytymistä. Lahjoittamiskumppanuuksia tarjotaan yrityksille, yksityishenkilöille ja säätiöille.

Pesäpuun maksullisen markkinoinnin toteutuksesta vastasi Generaxion Oy.

Kumppanuudet ja vaikuttamistoiminta

Pesäpuun kehittämistoiminnan kulmakivinä ovat lapsilähtöisyys, kumppanuus, yksilöllisyys ja monitoimijuus. Kumppaneiden kanssa tehty kehittämistyö lisää ymmärrystä kehitettävästä asiasta ja mahdollistaa toimintamallien hyvää juurtumista. Pesäpuu on aktiivisesti yhteydessä lastensuojelun toimijoihin saadakseen tietoa kehittämisen tarpeista ja jakaakseen Pesäpuun kehittämistyön tuloksen syntynyttä tietoa ja osaamista.

Kumppanuuskäynnit toteutettiin edelleen etäyhteyksin. Kumppanuustapaamisia pidettiin valtion koulukotien, Nuorten Akatemian, Auta Lasta ry:n ja Diakonissalaitoksen kanssa. Kumppanuustapaamisissa käsiteltiin ja arvioitiin organisaatioiden nykyistä yhteistyötäkehittämistä sekä kumppaneiden strategiaa, vaikuttavuus/tulosmittareita, Pesäpuun eri painopistealueita, erityisesti sijaishuollon lasten ja nuorten kaltoinkohtelun ehkäisyä, koulunkäynnin tukea, osallisuutta lisääviä rakenteita sekä uusia kehittämiskohteita. Järjestön sisäiseen ja kumppanin käyttöön tuotettiin kumppanuuskäynneistä muistiot.

Pesäpuu toimitti vuoden aikana useita lausuntoja viranomaisille, otti kantaa työryhmissä ja lehtikirjoituksilla sekä Pesäpuun omissa viestimissä uutiskirjeissä sekä blogikirjoituksilla. Lasten omalla vaikuttamiskampanjalla edistettiin pienten lasten oikeuksia tulla kuulluksi. Kampanja tavoitti kansallisesti merkittävän määrän toimijoita aina Tasavallan Presidenttiä myöden. Järjestyksessään toinen Care Day eli sijaishuollon juhlapäivä sai laajaa huomiota ja nosti esiin lasten ja nuorten tarpeita sekä kaikkien sijaishuollon toimijoiden hyvää työtä.

Lausuntoja annettiin mm. lastensuojelulain uudistukseen, Sosiaaliturva uudistukseen ja lapsistrategiaan sekä edistettiin väkivallan ehkäisyä kansallisessa Lanzaroten sopimuksen toimeenpano-ohjelmassa. Tärkeää vaikuttamista laadukkaan ja lapsilähtöisen lastensuojelun puolesta tehtiin myös lukuisissa koulutuksissa, valmennuksissa ja verkkovälitteisissä seminaareissa. Kansalliset Perhehoidon päivät keräsi yli 300 osallistujaa mahdollistaen uusien toimintamallien sekä kokemuksen vaihdon perhehoidon eri toimijoiden kesken. Tarkemmat tiedot vaikuttamistoiminnan määristä katsauksen lopussa.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen toiminnan avulla on saatu ideoita kehittämis- ja vaikuttamistyön tueksi ja tehty Pesäpuun kehittämistyötä tunnetuksi myös Suomen ulkopuolella. Kansainvälinen toiminta avaa myös uusia rahoituskanavia lastensuojelun kehittämiseksi. Uutena ideana nuorten opiskelu- ja työelämäpolkujen kehittämiseksi ja hyödynnettäväksi löydettiin Englannissa kehitetty Better futures -ohjelma, jota aiotaan pilotoida ja hakea sille rahoitusta myöhemmin.

Pesäpuu on IFCO:n (International Foster Care Organisation), Nofca:n (Nordic Foster Care Association) ja Eurochildin jäsen. IFCO tarjoaa kanavan uusien työmenetelmien ja -välineiden löytämiselle, uusimman kansainvälisen perhehoidon tutkimustiedon saamiselle ja oman työn tulosten esittämiselle. IFCO on myös tärkeä kanava sijoitettujen nuorten osallisuuden lisäämiselle.

Nofcan toiminnassa keskitytään pohjoismaiden perhehoidon tilaan ja kehityssuuntiin. Muiden pohjoismaiden positiivisia kokemuksia voidaan hyödyntää erityisesti vaikuttamistyössä. Toimintavuonna pidettiin kaksi Nofcan kokousta, missä teemana oli mm. jälkihuolto.

Kansainvälisiä yhteyksiä ja yhteistyötä jatkettiin SISUKAS-hankkeessa Fokus på barn i Familjehem kanssa ja uusia yhteyksiä luotiin X-ketju-hankkeessa sijaishuollon kaltoinkohtelun ehkäisemiseksi yhteistyössä Guido Fluiri säätiön kanssa ja osallistuttiin seminaariin Sveitsissä.

Eurochild järjestön tavoitteena on lasten oikeuksien edistäminen Euroopan tasolla ja Pesäpuu on allekirjoittanut Eurochildin lapsipolitiikka-ohjelman ja on vaikuttanut yhteistyössä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa Eurochildin toimintaan.

Henkilöstö

Pesäpuun tärkein voimavara on pitkäjänteiseen työhön sitoutunut, osaava, innostunut ja motivoitunut henkilökunta. Yhdistyksen henkilökunta koostuu moniammatillisesta asiantuntijajoukosta. Osaamista on erityisesti lastensuojelun sijais- ja jälkihuollosta, laitos- ja perhehoidosta, lastensuojelun sosiaalityöstä, sijoitettujen lastenvarhaiskasvatuksen ja koulunkäynnin tukemisesta, nuorten kanssa toiminnasta, lasten oikeuksista ja kuulemisesta sekä kokemusasiantuntijuudesta.

Pesäpuun henkilöstöpolitiikalla halutaan lisätä työntekijöiden työhyvinvointia ja työssä onnistumista. Työhyvinvointia on tuettu ennakoivalla työterveyshuollolla, työnohjauksella, kehityskeskusteluilla, työhön liittyvillä työyhteisökeskusteluilla, kannustamalla liikkumaan ja virkistykseen liittyvillä tukimuodoilla. Työyhteisön yhteisillä kehittämispäivillä, tiimipalavereilla ja kuukausipalavereilla pyritään varmistamaan avoin ja luottamusta lisäävä työilmapiiri.

Haastavasta koronapandemian aiheuttamasta kriisistä huolimatta Pesäpuun henkilöstö on jaksanut kokonaisuudessaan hyvin. Työvirettä on seurattu arviointikyselyillä (tulos ka 4,3 asteikolla 1–5) ja työyhteisön toimintaa ovat ohjanneet työsuojelun toimintaohjelma sekä työsuojelutoimikunta. Työ on organisoitu tiimirakentein ja tavoitteena on ollut yhteisöllinen tuki ja työpariudet kaikille työntekijöille.

Toimintavuoden lopussa Pesäpuussa oli 28 (26) työntekijää. Uusia työntekijöitä aloitti neljä ja kolme työntekijää irtisanoutui. Henkilöstä oli vuoden aikana kolmessa toimipisteessä, Jyväskylässä (13), Tampereella (6) ja Helsingissä (9).

Talous

Pesäpuun toiminnan rahoitus perustuu pääosin Veikkauksen myöntämiin avustuksiin ja omiin tuottoihin, joita saamme kehittämiemme työvälineiden, valmennusten ja koulutusten myynnistä.

Toimintavuonna saatiin Veikkauksen kautta yleisavustus, kolme toiminta-avustusta sekä määräaikaisia hankeavustuksia neljä kappaletta; 3–5-vuotiaiden lasten osallisuuden vahvistamiseen, Nuorten Turvasatamaan, kokemusasiantuntijatoiminnan maakunnalliseen kehittämiseen sekä turvallisen sijaishuollon kehittämiseen. ESR esiselvitysrahoituksella kehitimme nuorten jälkihuoltoa Keski-Suomessa ja THL:n koordinoimassa jälkihuollon YEE-hankkeessa.

Toiminnan kuluja katamme myös järjestämällä koulutuksia, toteuttamalla kehittämisprosesseja, myymällä maahantuotuja ja itse kehitettyjä toimintavälineitä sekä tarjoamalla asiantuntijapalveluita. Pesäpuun maksuvalmius on ollut hyvä koko toimintavuoden.

Tulevaisuuden näkymät

Lastensuojelua ja erityisesti sen sijaishuoltoa haastaa sijoitusten määrän kasvu ja samaan aikaan vaikeudet saada alalle työvoimaa. Henkilöstön vaihtuvuus on suurta kautta linjan eikä lastensuojelun imago tue laadukasta työtä. Lapsen etua ollaan ajamassa perusoikeuksia koskevaan lainsäädäntöön. Lastensuojelulaki on pirstaleinen ja sen kokonaisuudistamista esittää mm. lapsiasiavaltuutetun toimisto. Kansallisesti erityisiksi kehittämiskohteiksi on nostettu lasten ja nuorten mielenterveys ja päihdepalvelut. Kouluterveyskyselyssä sijaishuollossa asuvilla lapsilla todettiin olevan monia hyvinvointia uhkaavia riskejä enemmän kuin muilla ikätovereillaan. Koronapandemian vaikutukset tulevat ulottumaan pitkälle tulevaisuuteen ja lisää lasten ja nuorten palvelujen tarvetta.

Hyvinvointialueiden toiminta käynnistyy 2023 ja käynnistyessään tuo suuren muutoksen ja murroksen sote-palveluiden järjestämiseen. Toiminnan laajentuessa ja keskittyessä 21 alueeseen, on Pesäpuulle tärkeää luoda kumppanuussuhteet aluetasolle ja saavuttaa varteenotettavan kehittäjäkumppanin rooli. Tärkeää on olla mukana luomassa Erva-alueilla TKKI kokonaisuutta, mikä vahvistaisi em. pyrkimyksiä.

Pesäpuun rooli yleishyödyllisenä kumppanina, monitoimijuuden lisääjänä ja kokemusasiantuntijuuden sekä lasten ja nuorten äänen vahvistajana, auttavat muutoksessa vaikuttavampaan lastensuojeluun. Pesäpuu on saavuttanut aseman, missä se kutsutaan mukaan kansallisiin työryhmiin ja kehittämisprosesseihin. Toimintamme pitkäjänteisyyttä on lisännyt STEA:n sitoutuminen Pesäpuun toiminnan tukemiseen, joskin koko järjestökenttä jakaa huolen tulevaisuudesta ja Veikkauksen toiminnan tuottoihin liittyvistä riskeistä. Työ kehittämistoiminnan rahoituskanavien monipuolistamiseksi on tärkeää.

Tulevaisuudessa toiminnan vaikuttavuuden arviointiin, verkostojen kokoamiseen ja toimintamallien juurruttamiseen tulee kiinnittää lisää huomiota ja resursseja. Pesäpuun tunnettuus lastensuojelun toimijoiden keskuudessa on hyvä. Lahjoitusten kasvattamiseksi tunnettuuden tulee kuitenkin kasvaa. Laajat rakenteelliset muutokset toimintaympäristössä vaikuttavat mm. järjestöjen mahdollisuuteen tuottaa palveluja. Tulevaisuuden epävarmuuteen voidaan vastata parhaiten tulevaisuutta ennakoivalla toiminnalla.

Valtion määrärahoihin siirretyt STEA-avustukset ovat lähitulevaisuudessakin Pesäpuun toiminnan tärkein mahdollistaja. Pitkäjänteinen vaikuttava toiminta ja hyvinvoiva ja osaava henkilöstö mahdollistavat tulevaisuudessa sen, että voimme lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia lastensuojelussa sekä auttaa kumppaneita onnistumaan omassa tehtävässään.

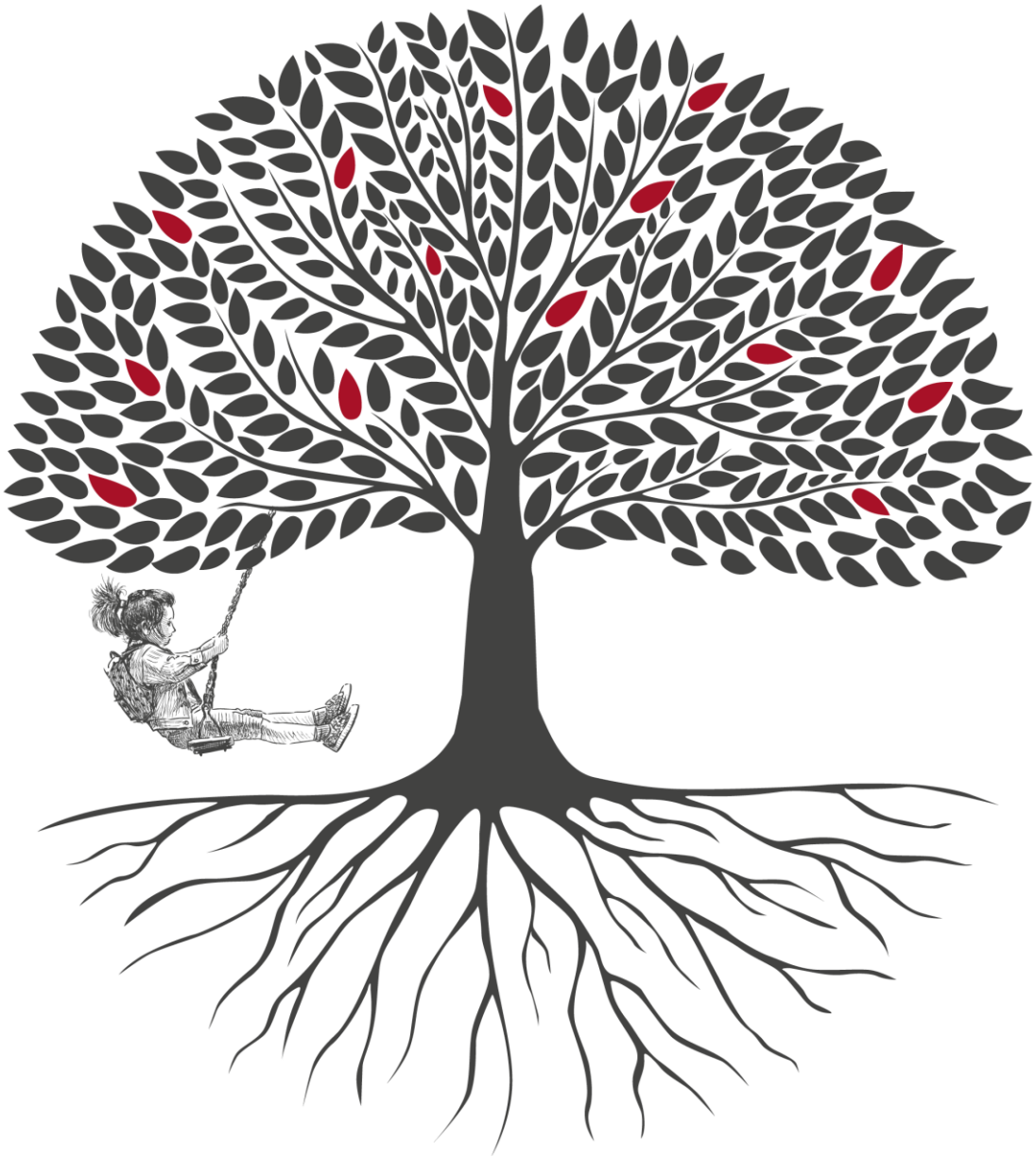

Pesäpuu ry

LASTENSUOJELUN
KEHITTÄMISYHTEISÖ